

Debatt

Varning för krislösningar på bekostnad av äganderätten

FÖRETAG EU har slagit in på en farlig väg där olika demokratiformer växlas mot varandra. Kravet på könsbalanserade styrelser är ett exempel på sådan demokrativäxling. Förra EU-kommissionären Viviane Redings förslag till könskvoterade styrelser bifölls genom att frågan hänköts till enskilda EU-länder att besluta om verkställighet till 2020.

EU:s krav motsvarar norsk lagstiftning från 2006. Där infördes kvotering den mjuka vägen 2002 med argumentet att företagen inte visste sitt eget bästa. Forskningen ger inget stöd för det resonemanget. Varför skulle ett företags värde öka genom att en bra man ersätts med en bra kvinna?

En lagstiftning om könskvotering leder endast till att ägarna förlorar rätten att själva bestämma över vilken kompetens de vill ha i styrelsen. Resultatet blir att könskvotering införs till priset av ett inträng i äganderätten. Undantaget är regeringens införande av könskvotering av styrelser i finländska statliga företag som får ses som ett uttryck för äganderätten.

I debatten tolkas könskvoteringen som att en finsk kvinna ska rekryteras. Det negativa sambandet mellan grupperna utanför kärnan av medelålders finländska män minskar därmed sannolikheten för en utländsk rekrytering, visar forskningen. Ägarna förlorar då, förutom att själva rätten att bestämma styrelsens sammansättning, även den i forskningen

KÖNSKVOTERING. Lagstiftning leder enligt insändarskrubenten till att ägarna förlorar bestämmaderätten till hur företagets styrelse ska se ut. MOSTPHOTOS

dokumenterade värdökning som uppkommer när styrelsen internationaliseras.

Ett andra exempel på en ägarfråga som EU delvis kapat gäller ersättning till VD. EU har från januari 2014 infört regler som innebär att bankanställda med inflytande över risktagande inte kan få mer än en extra årslön som ersättning för sina insatser. Med aktieägarnas explicita godkännande kan denna ersättning utökas till två årslöner.

I Schweiz röstades ett förslag ner som innebär ett tak för VD:s ersättning på tolv gånger vad den lägst betalde arbetaren tjänar i företaget. När för-

bundskansler Angela Merkel förhandlade sig till regeringsmakten med tyska socialdemokratiska partiet avgav hon ett löfte om att medverka till införandet av ett snarlikt tak i Tyskland. Tysklands starka ställning i EU gör det inte helt osannolikt att vi snart får se ett sådant tak introduceras i hela företagsvärlden inom EU.

Forskningen visar att i de fall politikerna lagt sig i ersättningsfrågan har effekten blivit den motsatta. Fler regleringar driver fram nya mindre transparenta lösningar. Forskningen visar också att införande av tak snedvrider incitamentsstrukturen på ett för ägarna

oönskat och kostsamt sätt. Allt talar med andra ord för att politikerna ska lämna ersättningsfrågan till ägarna.

Ett tredje exempel på demokrativäxling är att EU beslutat att en styrelseledamot i en bank endast får ha tre extra uppdrag. Även om begränsningen motiveras av politikernas oro för banksystemet i sin helhet känns monstret igen, och mycket talar för att positionerna i nästa steg flyttas fram till att gälla andra företagsgrupper.

Även här är det fråga om inträng i äganderätten med stora sök- och inkörningskostnader för ägarna. Begränsningen

tvanger kompetenta personer att lämna styrelsen. Forskning en är inte helt entydig om effekten av mångsysslande styrelsemedlemmar, men just i bankvärlden är styrelsemedlemmarnas nätverk av stor betydelse för nya affärsmöjligheter. Oberoende av detta bör ägarna ha rätt att avgöra om de är tillfreds med den kompetens för övervakning och styrning som de valda styrelsemedlemmarna levererar. Detta är inte en fråga för politikerna att avgöra.

Att EU prioriterar vissa typer av demokrati och medborgarrättigheter till priset av inträng i äganderätten kommer att visa sig kostsam när EU söker legitimitet för att agera samfällt och starkt. Den finska regeringen bör inom EU arbeta på att försvara respekt för äganderätten, och så även på hemmaplan. Detta speciellt då forskningen visar att demokrativäxling hämmar utvecklingen av företag och banker.

Priset för osäkerheten kring äganderätten blir än högre genom att den också leder till högre avkastningskrav från de utländska företag som tänker investera i Finland. I förlängningen betyder detta färre investeringar i Finland, färre eftertraktade nya jobb och lägre välfärd.

LARS OXELHEIM

Professor, ordförande i det Svenska nätverket för Europaforskning i ekonomi, Ekonomisk högskolan, Lunds universitet och Institutet för näringslivsforskning, Stockholm.